

אורנינבורג

(Oranienburg). מחנה ריכוז בקרבת ברלין, אחד המחנות הראשונים שהקימו הנאצים. ב-31 במרס 1933 הגיע למחנה משלוח האסירים הראשון, ובו 40 'מרקסיסטים' (במינוח הנאצי הכוונה היתה בעיקר לקומוניסטים ולסוציאל-דמוקרטים). ביוזמתו שלו הפך ס"ס שטנדרטה (גדוד) 208 מיבשלת שיכר נטושה לכלא זמני, אף שנאמר כי תחילה תיכנס הס"א להשתמש במבנה כדי לשכן בו אנשי ס"א מובטלי שלא היה להם מקום מגורים. במהרה זכה מחנה א', שהיה ממוקם באיזור פוטסדם, בחשיבות רבה ברחבי האיזור. שבועות אחדים לאחר שהוקם המחנה קיבל ראש משטרת פוטסדם, הרוזן וולף הינריך הלדורף, את האחריות להוצאות השוטפות של המחנה, ומפקד המחנה, ס"א שטורמבנפירר ורנר שפר, הכיר רשמית בהלדורף כממונה עליו. מספר האסירים גדל במהירות; באוגוסט 1933 הגיע ל-900 – כנראה קרוב לשיא. כך נעשה מחנה א' לאחד משלושת מחנות הריכוז הגדולים ברייך ב-1933; שני המחנות האחרים היו דכאו ואסטרונגן (Esterwegen). כבר בשלב מוקדם יצאו למחנה א' מוניטין כמקום שבו נתקלו האסירים ביחס גרוע. דבר זה וקיבולתו המוגבלת של המחנה הניעו את הרמן גרינג, שבאותה העת היה בפועל שר הפנים הפרוסי, לפרק לאט ובהדרגה את המחנה. בקיץ 1933 החליטו גרינג ורודולף דילס, ראש הגסטפו הראשון, שמיתקני הכלא הקיימים לאסירים מדיניים, שהוקמו בחופזה בלי פיקוח ובקרה, יוחלפו בכמה מחנות גדולים, והם יהיו בשליטת המדינה. בנובמבר 1933 הועברו 300 אסירים מא' למחנות כגון זוננבורג, ברנדנבורג ומורינגן (Sonnenburg; Brandenburg; Moringen), ואז יכלה רק התנגדות מצד הס"א להבטיח את המשך קיומו של המחנה. בעקבות החנינה שניתנה לרגל חג המולד 1933, פחת מספר האסירים עוד יותר ונותרו שם מאות אחדות בלבד. במרס 1934 עזב שפר את משרתו בא' וקיבל עליו את הנהלת בתי-הכלא הפליליים באיזור אמס (Ems). ב-30 ביוני 1934, כשנשלל כוחו של הס"א, נטלו אנשי הס"ס את הנהלת א' לידיהם. אותה עת הגביר משרד הפנים הפרוסי את מאמציו לחסל את המחנה. אין יודעים את תאריך חיסולו הסופי של המחנה. בספטמבר 1934 הוציא גרינג פקודה ולפיה הועד א' לפעול כמחנה רזרווי בלבד. עדות ראייה אחרונה על המחנה היא ממרס 1935.